

ecos

DUHAMEL

En el curs del segle XVII es produeix en la vida científica un fenomen curiós. Tots els savis que, en començar la centúria, escrivien en llatí, abandonen la llengua docta i s'expressen en tots els països en l'idioma nacional. El famós "Moto cordis" d'Harvey encara empra un llatí macarrònic per enfonsar definitivament la darrera muralla galènica, però ja Redi té moltes coses interessants per contar a la humanitat i escriu en correcte i elegant italià. Mentre la ciència va ésser oculta i reduïda a un cercle exigü de savis, tenia pel seu ús una parla internacional que en els seus últims temps s'havia tornat abominablement anacrònica. Però en el moment en què es torna racional comencen a sortir els coneixements com una deu inexhaurible; de ciència oculta intenta passar a ciència proselitista i s'expressa, no en un formulisme dogmàtic, sinó en la parla viva del carrer. En començar el segle XVII es desperten unes ganes insaciables de saber-ho tot i, una volta sabut, de comunicar-ho als quatre vents. La mirada que el fantàstic Kepler dirigia al cel, aguaitava també els temps passats i futurs. Es significatiu que en el mateix any (1605) es publicuessin el Quixot i l'*Advancement of Learning* de Bacon, com a dues gegantines sagetes que, sortint d'un centre d'equilibri newtonià assenyalassin el pretèrit i l'esdevenidor.

Així, amb tranquil·la confiança amb el seu coneixement començava la disetava centúria. No importava una teoria local com la que s'aixecava a Halle amb el vitalista Stahl. No importaven els deliris científicòmístics d'un van Helmont. Es mesuraven les coses evidentment ponderables i es generalitzava el que es prestava sense contradiccions a la generalització. La vida—perquè no?—era una cosa mecànica. Borelli es permet escriure que la Fisiologia és una part de la Física. A l'home modern li plau damunt de totes les coses que els fenòmens naturals s'adaptin al seu sentit comú. Ni pensava en aquella època en els vells humors hipocràtics? El cos era una màquina; molt complicada, és cert, però regint-se amb les mateixes lleis físiques immutables que els savis de perruca experimentaven

en els laboratoris. Què és el ronyó? Un filtre. Què són els ossos? Unes palanques. Què és el cervell? Una glàndula que segrega idees. En els bons temps medievals i fins en els bons temps cartesians la vida era una cosa mòbil i fluent que s'escapava dels dits. Però la rígida teoria moderna lligava per sempre més la vida que ja no es podia escapar.

La teoria, però, és una cosa terrible. Com Saturn, o com aquell dantesco compte Ugolí, devora el que ella engendra. La teoria ha sobrepassat les nostres possibilitats. La característica dominant de l'època actual és que hi ha tantes qüestions referents a la matèria, a l'espai, al temps i a l'energia que la tranquil·la seguretat de les tranquil·les suposicions ortodoxes s'ha evaporat. És evident que la Física avui no satisfà tal com la va deixar Newton, ni tan sols com la va deixar Maxwell. La situació del pensament d'avui prové de què la teoria sobrepassa al sentit comú. En dir-nos Einstein que l'univers és finit i curvat, el nostre sentit comú es rebela. El segle XVII creia que s'havia despullat de tot contrasentit. Avui estem en el pol oposat del pensament. La teoria que es volia posar al servei de la vida—*felix qui potuit rerum cognoscere causas*—ha trocat els papers i és avui la vida que es posa al servei de la teoria.

Fins l'art es torna teòric (una cadira d'estil alemany modern és un moble molt estudiadament teòric, però concebiu a Goethe meditant en un d'aquests artefactes de tubs niquelats?) I tot això que he escrit jo, si és alguna cosa, no és odiosament teòric? Acudim a Duhamel, ànima molt moderna i gens segle XX. Duhamel no va parlar d'això en la seva última conferència (Duhamel, és clar, és suficientment irònic, per expressar en mitges paraules la mateixa cosa) Duhamel parlava de menudes anècdotes literàries que feien les delícies de les senyores del "Conferentia". Duhamel, però, en cada una d'elles—i en cada un dels seus llibres—llença insinuants invitacions per retrobar la vida.

GESTUS

LA REPUBLICA NO FA ELS
HOMES FELIÇOS; ELS FA
SIMPLEMENT HOMES.

Oferiment a "Les Circumstàncies"

Els articles polèmics de "Les Circumstàncies", en aquests darrers temps, són tan descordats, imprudents i xavacans, que sembla mentida que aquella Redacció, en la qual hi figuren àrbitres de l'esperit de finesa, els hi donin acolliment. Els articles de referència no tenen altra finalitat que publicar al·lusions a amics nostres, el que prova que el confrare permet el bandejament dels ideals que diu sustentar per tal de deixar pas franc a la política de personalismes.

En el número d'ahir, insereix "Las Circumstàncies" el més temerari de tots els articles que ha publicat, puix que denuncia que un soci de la nostra entitat va pertànyer a la "Unió Patriòtica". D'això se'n diu jugar amb foc. Nosaltres no sabem si en la llista de socis de "Foment" hi ha algun nom que hagués figurat en les de la funesta U. P.; el que sí sabem és que no hi ha absolutament ningú al costat nostre que hagués estat element significat dels upetistes o que hagués acceptat càrrecs públics de la Dictadura. I a Reus tothom sap que Acció Catalana no pot pas dir una cosa semblant... ni molt menys.

Nosaltres requerim al confrare per a què denunciï públicament els socis de "Foment" que pertanyeren a Unió Patriòtica; en justa correspondència, els oferim publicar la llista dels possibilistes que formaren en primera fila de l'esmentada Unió Patriòtica i que un cop dissolta aquesta ingressaren a Acció Catalana. Publicarem aquesta llista si accepta el tracte que proposem, i l'exornarem amb els comentaris pertinents. Perquè si es pot tenir una certa tolerància amb la inconseqüència política dels soldats que s'enrolen a una bandera, la tolerància és injustificada quan els inconseqüents són homes que exerceixen funcions directores. En aquest darrer cas el treure caretes és una funció d'higiene pública.

L'home que ha acapdillat elements d'extrema dreta, com els que actuaven sota la denominació de Defensa Social; l'home que ha col·laborat en el setmanari carlí "El Radical", o l'home que ha desempenyat càrrecs representatius en nom de la Unió Patriòtica, no pot ésser sostingut en la representació d'un partit republicà.

Oferim també a "Les Circumstàncies" obrir discussió sobre el projecte de certs prohoms possibilistes, avui capitosts d'Acció Catalana, per passar en bloc a la Patriòtica si els hi era atorgada participació en el govern de la ciutat.

Ens fa peresa l'haver d'embarcar-nos en una tasca de sanejament polític, puix que en un poble com Reus enutja el discutir actuacions personals; però si es té la gosadia de provocar-nos, respondrem a la provocació, perquè no volem resignar-nos a què qui ha de callar gallegi i a què qui pot parlar romanqui mut.

...

Després del que antecedeix, ens sostenim en tot el que hem dit tant referent als establiments municipals d'Assistència Social com a l'afar de la Farmàcia de l'Hospital. I sobre aquest darrer tema—ja que ha estat al·ludit novament per "Les Circumstàncies"—ens plau fer públic que contra l'afirmat pel confrare, assegurem que el senyor Subdelegat de Farmàcia consignà vot particular en l'acta que registra el fall del concurs per al nomenament de farmacèutic.

Mirador internacional

ANGLATERRA. — El Govern anglès ha contestat la nota irlandesa declarant que la política relativa al jurament de fidelitat no pot ésser modificada, puix que forma part integrant de la Constitució imperial i que, en tot cas, és matèria a discutir per tots els representants de la Federació.

Aquesta contesta, però, no tanca la porta a noves discussions.

FRANÇA. — S'intensifica la propaganda electoral. El líder socialista Lleó Blum pronuncià un discurs d'oposició al Govern, però de tàctica socialista moderada.

HELSINGFORDS. — El consum d'alcohol i de vi des de que s'aixecà la prohibició és formidable. Es calcula que solament a la capital s'ha consumit diàriament per valor d'un milió de mares finlandeses en begudes alcohòliques.

TOKIO. — Ha estat assassinat pels seus oficials el general Ting Chad, cap de les tropes antikirines, les quals tenien per objecte anar contra el Govern manxú.